Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru, judecător Russu Natalia
Dosarul nr. 2a-4601/23 (2-22067685-02-2a-14122023)

D E C I Z I E

10 decembrie 2025 mun. Chișinău

Colegiul Civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții de Apel Centru

Instanța compusă din:
Președintele ședinței, judecătorul Valeriu Arhip
Judecătorii Nicolae Ghedrovici și Diana Corlăteanu
Grefierul Irina Barbuța

examinând în ședință de judecată publică, cererea de apel declarată de Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 23 octombrie 2023, prin care a fost admisă parțial acțiunea,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată înaintată de Găină Roman împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei civile, repararea prejudiciului material şi moral,

A C O N S T A T A T:

Circumstanțele cauzei.

La 13 mai 2022, Găină Roman, reprezentat de avocatul Bălănel Petru s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, cu privire la constatarea faptului încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei civile, constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei, încasarea de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Găină Roman a prejudiciului material în sumă de 2 261 326,47 de lei și a prejudiciului moral în sumă de 400 000 de lei cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei, precum și compensarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat că, la 5 septembrie 2006, SRL „Ilvicons” și SRL „Rassvet” au inițiat o acțiune în justiție împotriva lui Găină Roman privind încasarea datoriilor rezultate din contractele de antrepriză, proces care a fost finalizat irevocabil abia la 23 februarie 2022, prin încheierea Curții Supreme de Justiție.

Reclamantul a notat că, examinarea cauzei a durat mai mult de 15 ani, deși litigiul în speță reprezenta un conflict economic simplu, generat de includerea în deviz a unor lucrări neexecutate și a unor supra costuri inexistente.

A argumentat că, această durată este una nejustificată și exagerată, depășind orice limită a termenului rezonabil prevăzut de Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011 și de Articolul 6 § 1 din Convenția Europeană.

Reclamantul a subliniat că, tergiversarea a fost determinată de conduita instanțelor de judecată, cauza fiind trimisă spre rejudecare de trei ori de către instanța supremă din cauza unor vicii de procedură ce nu puteau fi remediate în recurs.

A mai indicat că, pe parcursul celor 15 ani, a fost menținut într-o stare de incertitudine juridică, fiindu-i aplicate multiple măsuri asigurătorii, inclusiv sechestre pe bunuri imobile, asupra unui autoturism și pe conturile bancare, fapt ce i-a afectat direct activitatea și patrimoniul.

Totodată, reclamantul a indicat că, întârzierea excesivă a generat prejudicii materiale directe prin calcularea și încasarea unor dobânzi de întârziere masive, în sumă totală de 2 261 326,47 de lei, pentru anii 2006-2010 și 2010-2020.

A precizat că, deși a recunoscut datoria față de SRL „Ilvicons” încă de la începutul procesului, sumele accesorii au crescut exorbitant exclusiv din cauza duratei procesului.

Mai mult, a invocat faptul că au fost încasate silit sume considerabile în beneficiul SRL „Rassvet” în baza unor hotărâri casate ulterior, deși în final instanța a stabilit că datoria față de acest agent economic era inexistentă.

Reclamantul a invocat criteriile de apreciere a termenului rezonabil stabilite în jurisprudența Curții Europene, respectiv complexitatea cauzei, comportamentul părților și al autorităților, precum și miza litigiului.

Consideră că, statul poartă răspunderea principală pentru eșecul de a asigura o procedură rapidă, solicitând astfel constatarea încălcării dreptului său, încasarea prejudiciului material în mărime de 2 261 326,47 de lei și a prejudiciului moral în sumă de 400 000 de lei, considerând aceste sume ca fiind o satisfacție echitabilă și necesară pentru repararea vătămării suferite.

Prin referința depusă la 25 iulie 2025, Ministerul Justiției al Republici Moldova a solicitat respingerea acesteia ca neîntemeiată. (f.d. 66-81)

Poziția instanței de fond.

Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 23 octombrie 2023, a fost admisă parțial cererea de chemare în judecată depusă de Găină Roman, reprezentat de avocatul Bălănel Petru.

S-a constatat faptul încălcării dreptului reclamantului Găină Roman la judecarea în termen rezonabil a cauzei civile la cererea de chemare în judecată a SRL „Ilvicons" și SRL „Rassvet" împotriva lui Găină Roman privind încasarea datoriilor rezultate din contractele de antrepriză și a dobânzilor de întârziere.

S-a încasat de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Găină Roman suma de 100 000 de lei, cu titlu de prejudiciu moral. În rest, cererea de chemare în judecată s-a respins ca neîntemeiată. (f.d. 152-161)

Solicitarea apelanților și termenul de declarare a apelului.

Invocând dezacordul cu soluția primei instanțe, la 25 octombrie 2025, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat apel nemotivat împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 23 octombrie 2025, solicitând casarea acesteia în partea admiterii pretențiilor, cu emiterea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii. (f.d. 163-164)

În conformitate cu art. 362 alin. (1) din Codul de procedură civilă, termenul de declarare a apelului este de 30 de zile de la data pronunțării dispozitivului hotărârii, dacă legea nu prevede altfel.

În acord cu art. 111 alin. (3) din Codul de procedură civilă, termenul de procedură stabilit în ani, luni sau zile începe să curgă în ziua imediat următoare datei calendaristice stabilite, datei comunicării actului de procedură sau producerii, evenimentului ori momentului care a condiționat începutul lui.

În speță s-a stabilit că, dispozitivul hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru a fost pronunțat la 23 octombrie 2025, iar Ministerul Justiției al Republicii Moldova a depus apel la 25 octombrie 2025, cu respectarea termenului legal de 30 zile de declarare a apelurilor.

Argumentele apelantului.

În susținerea cererii de apel, apelantul Ministerul Justiției al Republicii Moldova a invocat că, prima instanță a interpretat greșit cadrul legal aplicabil, reținând în mod neîntemeiat că acțiunea civilă urmează a fi admisă chiar și parțial.

Urmare a analizei raportului motivat, a considerat eronată opinia instanței de fond cu privire la temeinicia reparării prejudiciului moral în contextul constatării încălcării dreptului la examinare a cauzei în termen rezonabil.

A menționat că în cauza supusă controlului rezonabilității duratei procedurilor, nu se atestă careva motive de tergiversare, or, însăși respectarea întocmai a procedurii din partea instanțelor de judecată naționale, cu asigurarea respectării drepturilor participanților la proces, nu poate fi privită drept „tergiversare a examinării cauzei".

Rezonabilitatea duratei procedurilor urma a fi apreciată de către instanță în lumina tuturor circumstanțelor cauzei respective, cu precădere trebuia elucidat și problematica nedepunerii unei cereri de accelerare, implicit și la subiectul motivării hotărârii judecătorești, subiect ce nu a fost contestat de către intimat la acel moment, însă doar acum în baza Legii nr.87/2011, aspect ce probează în prezent urmărirea unui interes exclusiv pecuniar din partea intimatului.

Concomitent, a reiterat că instanța nu a ținut cont de argumentul Ministerului Justiției, care releva că art. 6 din CtEDO (dreptul la un proces echitabil) operează cu noțiunea de termen rezonabil și nicidecum cu termen calendaristic. Dreptul la satisfacție echitabilă stabilit de Legea nr.87 și art.6 CEDO este conferit pentru nerespectarea termenului rezonabil așa cum acesta este definit de jurisprudența CEDO și nu pentru nerespectarea termenului formal calendaristic prevăzut de legislația națională.

În această ordine de idei, a opinat că termenul rezonabil poate fi definit drept interval de timp convenabil și judicios, stabilit de lege, în limitele căruia are loc judecarea cauzei, respectiv, instanța de judecată a avut ca sarcină exclusivă de a analiza dacă măsurile adoptate de autoritățile naționale au fost adecvate și suficiente.

De asemenea, a remarcat că termenul rezonabil urmează a fi apreciat în colaborare și cu termenii prevăzuți de legislația procesual civilă, fiind stabiliți în vederea asigurării desfășurării procesului cu respectarea principiilor fundamentale ale dreptului procesual civil, cum ar fi: principiul disponibilității, principiul contradictorialității și egalității în drepturi a participanților la proces, reglementări prevăzute de art. 26, 27 Cod de Procedură Civilă al Republicii Moldova, principii care în ansamblul lor materializează dreptul părții la un proces echitabil.

A menționat că, examinarea cauzei în termen rezonabil este doar una din componentele dreptului la un proces echitabil și prin urmare, nu poate prevala asupra acestuia din urmă, în speță, era imperios de a se ține cont de argumentul Ministerului Justiției privind învederarea jurisprudenței naționale - *cauza Latu Vasile și Mîțu Vitalie împotriva Ministerului Justiției*, unde instanța de apel a respins pretențiile reclamanților cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin examinarea în termen nerezonabil a cauzei, motivând că instanța de judecată reieșind din materialele cauzei, ajunge la concluzia că în speță examinând respectarea justului echilibru sub aspectul exigențelor celerității procedurilor judecătorești și principiul general al bunei administrări a justiției, urma fi acordată prioritate bunei administrări a justiției, respectarea căreia a implicat derogarea de la principiului soluționării cauzei în termeni restrânși.

Concomitent a notat că, în cauza dată nu se atestă careva motive de tergiversare a examinării cauzei civile, or, însăși respectarea întocmai a procedurii din partea instanțelor de judecată naționale, cu asigurarea respectării drepturilor

participanților la proces, nu poate fi privită drept „tergiversare a examinării cauzei”, motiv din care nu pot fi reținute argumentele reclamantului în acest sens.

Motivele ce au determinat prelungirea duratei procedurilor au fost considerarea ca fiind imposibilă examinarea cauzei în lipsa unor părți, oferirea unui termen pentru a face cunoștință cu diverse materiale ale cauzei, dispunerea prin încheiere a efectuării expertizei și suspendarea procesului, amânările examinării cauzei în legătură cu neprezentarea unei părți în proces.

A indicat că, analizând perioada efectivă în care dosarul a fost examinat la fiecare instanță în parte, în baza raportului pus la dispoziție de către Curtea de Apel Chișinău, se pot trage concluzii privind rezonabilitatea termenului.

Astfel, în instanța de fond, cauza civilă s-a examinat în perioada 5 septembrie 2006 – 27 octombrie 2010, adică 4 ani și 35 zile, timp în care au fost numite 29 ședințe de judecată.

A consemnat că, 7 ședințe au fost amânate la cererea reprezentantului reclamanților pentru a face cunoștință cu materialele sau pentru concretizarea pretențiilor, iar la 10 ședințe amânarea a fost legată de pârâtul Găină Roman. În această etapă s-a dispus și efectuarea unei expertize, dosarul aflându-se la Centrul Național de Expertize Judiciare timp de 8 luni.

De asemenea, a indicat că în instanța de apel, examinarea cauzei a durat 1 an și 9 luni, perioadă în care au fost solicitate expertize suplimentare în construcții, ceea ce a făcut ca dosarul să se afle la experți în total 14 luni (8 luni și, ulterior, 6 luni).

Prin decizia Curtea Supremă de Justiție din 27 septembrie 2012, după 7 luni de examinare a recursului, cauza a fost trimisă la rejudecare, iar a doua examinare în apel a durat 1 an și 5 luni, fiind numite 12 ședințe, urmată de o nouă casare la Curtea Supremă de Justiție după alte 5 luni.

Totodată a indicat că, în al treilea ciclu procesual la Curtea de Apel Chișinău, dosarul s-a aflat pe rol 2 ani și 6 luni, timp în care au fost numite 20 de ședințe, unele fiind amânate din motive ce țin de instanță (boala judecătorului sau concedii) ori pentru prezentarea de probe noi, iar după o a treia casare cu trimitere la rejudecare în 2018, dosarul s-a aflat pe rolul instanței de apel încă 2 ani și 4 luni, până la decizia din 7 iulie 2021. În această ultimă etapă au avut loc 16 ședințe, unele fiind amânate din cauza pandemiei Covid-19 sau a absenței părților.

Apelantul a notat că, pe baza acestui calcul cronologic, se poate observa modul în care instanțele de judecată au gestionat cauza pe parcursul celor 15 ani de proces.

În final, a opinat că nu se atestă o tergiversare a examinării cauzei, or, instanța de judecată a respectat cu strictețe dreptul părților litigioase la examinare în termen rezonabil a cauzei, precum și în comportamentul acesteia nu se denotă o oarecare

lipsă de diligență. De asemenea, observăm, în baza calculului expus supra, considerăm că.

Poziția părților în apel.

Reprezentantul intimatului, Găină Roman, avocatul Serafim Vasilache în ședința instanței de apel a solicitat respingerea cererii de apel, menținerea hotărârii primei instanțe.

Reprezentantul apelantului Ministerului Justiției al Republicii Moldova în ședința instanței de apel nu s-a prezentat, deși a fost legal citat cu privire la locul, data și ora acesteia, prin email, din care considerente Colegiul judiciar a decis continuarea examinării cauzei în absența părții în proces.

Aprecierea instanței de apel.

Audiind explicațiile participantului prezent la proces, analizând legalitatea și temeinicia hotărârii contestate, prin prisma argumentelor formulate în cererile de apel în contextul prevederilor legislației în vigoare, *Colegiul civil consideră apelul declarat întemeiat, care urmează a fi admis, cu modificarea hotărârii primei instanțe, din motivele care succed.*

În conformitate cu art.385 lit. b) Cod de procedură civilă, instanța de apel, după ce judecă apelul, este în drept să admită apelul și să modifice hotărârea primei instanțe.

Conform art. 118 alin. (1), (3) Cod de procedură civilă, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor şi obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel. Circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei sunt determinate definitiv de instanța judecătorească pornind de la pretențiile şi obiecțiile părților şi ale altor participanți la proces, precum şi de la normele de drept material şi procedural ce urmează a fi aplicate.

Norma cuprinsă la art. 121 Cod de procedură civilă stabilește că, instanța judecătorească reține spre examinare şi cercetare numai probele pertinente care confirmă, combat ori pun la îndoială concluziile referitoare la existența sau inexistența de circumstanțe, importante pentru soluționarea justă a cazului, iar art. 122 Cod de procedură civilă prevede că, circumstanțele care, conform legii, trebuie confirmate prin anumite mijloace de probațiune nu pot fi dovedite cu niciun fel de alte mijloace probante. Admisibilitatea probelor se determină în conformitate cu legea în vigoare la momentul eliberării lor.

În acord cu art. 130 alin. (1) Cod de procedură civilă, instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multe aspectuală, completă, nepărtinitoare şi nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul şi interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.

În temeiul art.240 alin.(1) Cod de procedură civilă, la deliberarea hotărârii, instanță judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele care au

importanță pentru soluționarea cauzelor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării cauzei și admisibilitatea acțiunii.

Din probatoriul administrat în prezenta speță, Colegiul judiciar a stabilit că, la 5 septembrie 2006, SRL „Rassvet" și SRL "Ilvicons" a sesizat Judecătoria Rîșcani mun. Chișinău cu cerere de chemare în judecată împotriva lui Roman Găină privind încasarea datoriilor rezultate din contractele de antrepriză și a dobânzilor de întârziere. (f.d. 73, vol.I)

Prin încheierea din 5 septembrie 2006, a fost admisă cererea de asigurare a acțiunii depusă de reclamanții SRL „Rassvet" și SRL „Ilvicons". S-a aplicat sechestru pe bunurile ce aparțin lui Găină Roman și anume pe blocul locativ din str. Florilor, 34/1 mun. Chișinău și pe mijloacele bănești de la conturile lui Găină Roman.

La 8 septembrie 2006, Găină Roman a declarat recurs asupra încheierii din 5 septembrie 2006, iar prin decizia Curții de Apel Chișinău din 26 septembrie 2006, recursul declarat de către Găină Roman a fost respins. În cadrul ședinței de judecată din 26 octombrie 2006, pârâtul Găină Roman a depus cerere privind substituirea formei de asigurare a acțiunii dispusă prin încheierea judecătoriei Râșcani din 5 septembrie 2006.

Prin încheierea Judecătoriei Rîșcani din 12 octombrie 2006, a fost admisă cererea depusă de Găină Roman privind substituirea formei de asigurare a acțiunii dispusă prin Încheierea judecătoriei Rîșcani din 5 septembrie 2006.

La 25 octombrie 2006, SRL „Rassvet" și SRL "Ilvicons" au declarat recurs asupra încheierii Judecătoriei Râșcani din 12 octombrie 2006, iar prin decizia Curții de Apel Chișinău din 8 noiembrie 2006 recursul a fost respins. (f.d.73, vol.I)

Este cert că, ședința de judecată din 15 decembrie 2006 a fost amânată la cererea reprezentantului reclamanților SRL „Rassvet" și SRL „Ilvicons". (f.d. 73 verso, vol.I) Pe parcursul anului 2007, pe cauza principală, au avut loc 8 ședințe de judecată. Ședințele de judecată din 30 ianuarie 2007, din 15 februarie 2007, au fost amânate la cererea părții reclamante, ședința de judecată din 02 martie 2007 nu a avut loc în legătură cu lipsa judecătorului, solicitat a fi prezent la Curtea Supremă de Justiție, ședința de judecată din 15 martie 2007 a fost amânată la cererea părților, ședința de judecată din 20 aprilie 2077 a fost întreruptă în legătură cu prezentarea de către părți a probelor noi, ședința de judecată din 16 mai 2007 a fost amânată la cererea părții pârâte, în legătură cu aflarea 11 acestuia în concediu medical, ședința de judecată din 13 iunie 2007 a fost amânată, pârâtul Găină Roman a fost internat în spital, în cadrul ședinței de judecată din 26 iunie 2007, pârâtul Găină Roman a solicitat numirea expertizei. (f.d. 73 verso-74, vol.I)

La 6 iulie 2007, în legătură cu dispunerea expertizei judiciare, dosarul a fost expediat CNEJ.

La 7 aprilie 2008, dosarul a fost restituit Judecătoriei Rîșcani mun. Chișinău. Examinarea cauzei a fost numită pentru data de 25 aprilie 2008. Pe parcursul anului 2008, au avut loc 3 ședințe de judecată. În cadrul ședinței de judecată din 25 aprilie 2008, partea reclamantă a solicitat audierea experților, ședința fiind amânată. În ședința de judecată din 27 mai 2008, partea reclamantă a solicitat termen pentru concretizarea cerințelor, ședința fiind amânată. În ședința de judecată din 19 iunie 2008, a început examinarea cauzei în fond, totodată partea reclamantă a solicitat aplicarea măsurii de asigurare. (f.d. 74, vol.I)

Prin încheierea Judecătoriei Râșcani mun. Chișinău din 19 iunie 2008 a fost admis demersul. A fost aplicat sechestrul pe apartamentele nr. 5, 17, 19 și 22 din blocul locativ nr.34/1 din str. Florilor mun. Chișinău.

La 27 iunie 2008, Găină Roman a declarat recurs asupra încheierii din 19 iunie 2008, la 14 iulie 2008, dosarul a fost expediat în adresa Curții de Apel Chișinău pentru examinarea recursurilor, iar prin decizia Curții de Apel Chișinău din 1 decembrie 2008, a fost admis recursul declarat de către Găină Roman, a fost casată încheierea Judecătoriei Rîșcani mun. Chișinău din 19 iunie 2008 și s-a emis o nouă încheiere prin care cererea privind asigurarea acțiunii a fost respinsă, dosarul fiind restituit în prima instanță, fiind numită ședința de judecată pentru 27 februarie 2009. (f.d. 74-verso, vol.I)

Actele cauzei mai denotă că, pe parcursul anului 2009, au avut loc 6 ședințe de judecată. La cererea părții reclamante au fost amânate 2 ședințe de judecată. Din motivul absenței pârâtului, instanța a amânat de 3 ori ședința de judecată. În cadrul ședinței de judecată din 1 iunie 2009, pârâtul a înaintat demers privind numirea unei expertize privind elucidarea unor aspecte în construcții. Instanța a admis demersul și a pronunțat încheierea de numire a expertize în construcții. Examinarea cauzei a fost suspendată până la efectuarea expertizei. (f.d. 75, vol.I)

În legătură cu dispunerea expertizei judiciare, dosarul a fost expediat CNEJ, iar la 19 februarie 2010, dosarul a fost restituit Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău. Examinarea cauzei a fost numită pentru 18 martie 2010.

Ulterior, pe parcursul anului 2010, au avut loc 10 ședințe de judecată. În legătură cu cererile formulate de către partea reclamantă, au fost amânate 2 ședințe de judecată. În legătură cu absența părților, a expertului, instanța a apreciat imposibil de examinat cauza, fiind amânate 5 ședințe de judecată. În cadrul ședinței din 27 octombrie 2010, cauza a fost examinată și a fost pronunțată hotărârea judecătorească. (f.d. 75 verso, vol.I)

Prin cererea de chemare în judecată, reclamanții au solicitat încasarea de la pârât în beneficiul *SRL „Rassvet”* a datoriei în sumă de 2 896 619 de lei, a dobânzii de întârziere în sumă de 1 828 586,90 de lei, a cheltuielilor de judecată pentru asistența juridică în sumă de 55 576,26 de lei, a taxei de stat în sumă de 83 365 de lei. (f.d. 10)

Prin cererea de chemare în judecată, reclamanții au solicitat încasarea de la pârât în beneficiul *SRL „Ilvicons”* a datoriei în sumă de 3 093 351 de lei, a dobânzii de întârziere în sumă de 1 952 780,80 de lei, a cheltuielilor de judecată pentru asistența juridică în sumă de 55 576,26 de lei, a taxei de stat în sumă de 109 505 de lei. (f.d. 10)

Prin hotărârea Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău, nr. 2-14/10, din 27 octombrie 2010, s-a hotărât a încasa de la Găină Roman în beneficiul SRL „Rassvet” datoria în sumă de 2 896 619,00 lei, a încasa de la Găină Roman în beneficiul SRL „Rassvet” dobânda de întârziere în sumă de 1 828 586 de lei, a încasa de la Găină Roman în beneficiul SRL „Ilvicons” datoria în sumă de 3 093 351 de lei, a încasa de la Găină Roman în beneficiul SRL „Ilvicons” dobânda de întârziere în sumă de 1 952 780,80 de lei, a încasa de la Găină Roman în beneficiul SRL „Ilvicons” cheltuielile de judecată în sumă de 109 505 de lei, a încasa de la Găină Roman taxa de stat în sumă de 100 270 de lei, în rest acțiunea s-a respins ca nefondată. (f.d. 8-13, vol.I)

La 10 decembrie 2010, Găină Roman a depus apel împotriva hotărârii Judecătoriei Rîșcani mun. Chișinău din 27 octombrie 2010, prin care a solicitat casarea hotărârii judecătorești din 27 octombrie 2010, cu emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii depuse de SRL „Rassvet” și de admitere parțială a acțiunii depuse SRL „Ilvicons” cu încasarea datoriei în mărime de 1 121 285 de lei. (f.d. 76, vol.I)

S-a stabilit că, în instanța de apel, pe parcursul anului 2011, au avut loc 4 ședințe de judecată. La cererea intimaților, a fost amânată 1 ședință de judecată. La cererea apelantului a fost amânată 1 ședință de judecată. În cadrul ședinței din 10 martie 2010, la cererea lui Găină Roman, s-a dispus efectuarea expertizei. (f.d. 76)

În legătură cu dispunerea expertizei numită prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 10 martie 2011, dosarul a fost expediat la CNEJ. La 1 noiembrie 2011, după efectuarea expertizei, dosarul a fost restituit Curții de Apel Chișinău. Examinarea cauzei a fost numită pentru data de 24 noiembrie 2011. (f.d. 76, vol.I)

În cadrul ședinței de judecată din 24 noiembrie 2011, Găină Roman a solicitat efectuarea suplimentară a expertizei în construcții. Instanța a admis demersul. A fost pronunțată încheierea. Examinarea cauzei a fost suspendată până la efectuarea expertizei. (f.d. 76, vol.I)

În legătură cu dispunerea expertizei judiciare în baza încheierii Curții de Apel Chișinău din 24 noiembrie 2011, dosarul a fost expediat în adresa CNEJ. La 21 mai 2012, după efectuarea expertizei, dosarul a fost restituit Curții de Apel Chișinău. Examinarea cauzei a fost numită pentru data de 28 iunie 2012.

Pe parcursul anului 2012, în instanța de apel, au avut loc 4 ședințe de judecată. În cadrul ședinței de judecată din 27 septembrie 2012, Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia. (f.d. 76 verso, vol.I)

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 27 septembrie 2012, apelul declarat de Găină Roman a fost respins și menținută hotărârea Judecătoriei Râșcani mun. Chișinău din 27 octombrie 2010. (f.d. 76 verso, vol.I)

La 5 octombrie 2012, Găină Roman a declarat recurs la decizia Curții de Apel Chișinău din 27 septembrie 2012. (f.d. 76 verso, vol.I)

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 2 mai 2013, a fost admis recursul declarat de către Roman Găină. S-a casat integral decizia Curții de Apel Chișinău din 27 septembrie 2012, cu restituirea cauzei civile spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată. Examinarea cauzei a fost numită pentru data de 20 iunie 2013. (f.d. 76 verso, vol.I)

La rejudecare, pe parcursul anului 2013, în instanța de apel, au avut loc 4 ședințe de judecată. La cererea intimaților, au fost amânate 3 ședințe de judecată. Din lipsa apelantului Găină Roman, instanța a amânat o ședință (f.d. 76-77, vol.I), iar pe parcursul anului 2014, în instanța de apel, au avut loc 8 ședințe de judecată. La cererea apelantului Găină Roman, au fost amânate 4 ședințe de judecată. La cererea intimaților, a fost amânată o ședință de judecată. Instanța de judecată a dispus amânarea a 2 ședințe de judecată. În cadrul ședinței de judecată din 18 decembrie 2014, instanța de apel a pronunțat decizia. (f.d. 77 verso, vol.I)

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 18 decembrie 2014, s-a respins cererea de apel depusă de Găină Roman și a fost menținută hotărârea Judecătoriei Râșcani mun. Chișinău din 27 octombrie 2010. (f.d. 77 verso, vol.I)

La 16 februarie 2015, Găină Roman a declarat recurs asupra deciziei Curții de Apel Chișinău din 18 decembrie 2014.

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 29 iulie 2015, a fost admis recursul declarat de către Roman Găină. S-a casat integral decizia Curții de Apel Chișinău din 18 decembrie 2014, cu restituirea cauzei civile spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

La 30 iulie 2015, dosarul a fost expediat în adresa Curții de Apel Chișinău. Examinarea cauzei a fost numită pentru data de 18 noiembrie 2015. (f.d. 77 verso, vol.I)

La rejudecare, pe parcursul anului 2015, în instanța de apel, a avut loc 1 ședință de judecată, care la cererea apelantului Găină Roman a fost amânată.

Este cert că, pe parcursul anului 2016, au avut loc 8 ședințe de judecată. La cererea apelantului Găină Roman, au fost amânate 3 ședințe de judecată. Din imposibilitatea participării judecătorului, au fost amânate 4 ședințe de judecată. Pe parcursul anului 2017, au avut loc 7 ședințe de judecată. La cererea apelantului au fost amânate 2 ședințe de judecată. La cererea intimaților, au fost amânate 2 ședințe de judecată. La decizia instanței au fost amânate 3 ședințe de judecată. (f.d. 78, vol.I)

Prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 23 noiembrie 2017, s-a aplicat sechestru pe bunurile mobile și imobile ce aparțin lui Găină Roman.

Pe parcursul anului 2018, în instanța de apel, au avut loc 5 ședințe de judecată. La cererea ambelor părți, a fost amânată 1 ședință de judecată. Instanța a amânat o ședință pentru a fi prezentate probe noi, în cadrul a 2 ședințe de judecată a fost examinată cauza. La 31 mai 2018, instanța a pronunțat decizia. (f.d. 79, vol.I)

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 31 mai 2018, apelul declarat de Găină Roman a fost respins și menținută hotărârea Judecătoriei Râșcani mun. Chișinău din 27 octombrie 2010. Măsurile de asigurare stabilite prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 23 noiembrie 2017 s-au menținut. (f.d. 79, vol.I)

La 10 august 2018, recurentul Găină Roman a declarat recurs la decizia Curții de Apel Chișinău din 31 mai 2018, iar prin decizia Curții Supreme de Justiție din 7 noiembrie 2018, a fost admis recursul declarat de Găină Roman, s-a casat integral decizia Curții de apel Chișinău din 31 mai 2018, cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată. Examinarea cauzei a fost numită pentru 5 februarie 2019. (f.d. 79, vol.I)

La rejudecare, pe parcursul anului 2019, au avut loc 5 ședințe de judecată. Instanța de judecată a amânat 2 ședințe. Din lipsa participanților la proces a fost amânată o ședință de judecată. La cererea intimaților au fost amânate 2 ședințe de judecată. La cererea apelantului, a fost amânată 1 ședință de judecată. Pe parcursul anului 2020, au avut loc 7 ședințe de judecată. Instanța de judecată a dispus amânarea a 3 ședințe de judecată.

Prin dispoziția Președintelui Curții de Apel Chișinău din 16 martie 2020 cu privire la organizarea activității instanței, în scopul sporirii măsurilor aplicate de prevenire și control a infecției COVID-19, în perioada 16 martie 2020-21 martie 2020, activitatea Curții de 14 Apel Chișinău a fost restrânsă.

La cererea intimaților, au fost amânate 3 ședințe de judecată. La cererea apelantului, a fost amânată 1 ședință de judecată. În cadrul ședinței din 11 noiembrie 2020, apelantul a solicitat dispunerea expertizei judiciare, fiind anunțată întrerupere până la 16 decembrie 2020.

Pe parcursul anului 2021, au avut loc 10 ședințe de judecată. La cererea apelantului, au fost amânate 2 ședințe de judecată.

În conformitate cu Dispoziția nr. 12 din 15 martie 2021 cu privire la organizarea activității Curții de Apel Chișinău până la ridicarea stării de urgență, în perioada 16 martie 2021 – 1 aprilie 2021 s-a prelungit regimul special de activitate al instanței, în legătură cu ce ședința de judecată din 31 martie 2021 nu a avut loc.

Examinarea cauzei a fost amânată pentru data de 02 iunie 2021. În cadrul ședinței din 16 iunie 2021, instanța a examinat cauza, s-a dispus amânarea deliberării pentru 30 iunie 2021. În cadrul ședinței din 30 iunie 2021, instanța a

dispus reluarea examinării cauzei în fond, iar ședința de judecată a fost amânată pentru data de 7 iulie 2021. La 7 iulie 2021, a fost adoptată decizia pe cauza civilă. (f.d.80- 81, față – verso, vol.I)

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 7 iulie 2021, menținută prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 23 februarie 2022, s-a decis de a casa hotărârea Judecătoriei Rîscani, mun. Chișinău din 27 octombrie 2010, a emite o nouă hotărâre cu privire la admiterea parțială a cererii de chemare în judecată depusă de SRL „Rassvet" și SRL „Ilvicons" împotriva lui Găină Roman privind încasarea datoriilor rezultate din contractele de antrepriză și a dobânzilor de întârziere. S-a încasat de la Găină Roman în beneficiul SRL „Ilvicons" datoria în sumă de 1 340 344 de lei și dobânda de întârziere pentru perioada 28 octombrie 2010 - 2 iunie 2020 în sumă de 1 313 740,37 lei, în partea sumei de 272 865 de lei, hotărârea nu se va pune în executare, s-a decis a încasa de la Găină Roman în beneficiul SRL „Ilvicons" cheltuielile de judecată legate de achitarea taxei de stat în sumă de 79 622,52 de lei, în rest, acțiunea s-a respins ca fiind neîntemeiată. (f.d. 15-23, vol.I)

Prin decizia din 7 iulie 2021, Curtea de Apel Chișinău a constatat că, pretențiile SRL „Rassvet" urmează a fi respinse ca neîntemeiate.

Cu referire la prevederile art. 123 Cod procedură civilă, Colegiul civil a mai reținut că, după pronunțarea hotărârii primei instanțe, prin cererea de apel suplimentară, Găină Roman a recunoscut parțial acțiunea și anume datoria față de SRL „Ilvicons" în mărime de 1 121 285 de lei.

A mai constatat că, apelantul a stins parțial datoria față de SRL „Ilvicons", or, prin încheierea executorului judecătoresc Stoianov Viorel din 19 ianuarie 2011 și 27 ianuarie 2011, adică după pronunțarea hotărârii contestate, din contul lui Găină Roman a fost efectuată o plată în mărime de 272 865 de lei, astfel încât acest fapt atrage neexecutarea hotărârii primei instanțe în partea invocată. Reieșind din poziția apelantului, Colegiul a considerat confirmate pretențiile SRL „Ilvicons" privind încasarea datoriei pentru lucrările de antrepriză și materialele de construcție, în limita recunoscută de către apelantul Găină Roman.

La 9 septembrie 2021, reprezentantul intimatului SRL „Ilvicons", avocatul Popovici Oleg, a depus cerere privind emiterea unei decizii suplimentare. Ședința de judecată a fost fixată pentru 29 septembrie 2021, care a fost amânată la cererea apelantului pentru data de 6 octombrie 2021.

Prin decizia suplimentară a Curții de Apel Chișinău din 6 octombrie 2021 a fost admisă cererea reprezentantului intimatului SRL „Ilvicons", avocatul Popovici Oleg, privind emiterea unei decizii suplimentare la decizia Curții de Apel Chișinău din 7 iulie 2021. S-a emis decizie suplimentară la decizia Curții de Apel Chișinău din 7 iulie 2021, prin care s-a decis a încasa de la Găină Roman în beneficiul SRL

„Ilvicons”, dobânda de întârziere pentru perioada 5 septembrie 2006 - 27 octombrie 2010 în sumă de 947 586,47 de lei. (f.d. 24-28, vol.I)

La 19 noiembrie 2021, lichidatorul „Rassvet” SRL, Oleg Bunescu, a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 7 iulie 2021, solicitând casarea deciziei instanței de apel în partea acțiunii depuse de „Rassvet” SRL, cu menținerea în această parte a hotărârii primei instanțe și cu dispunerea încasării de la Roman Găină în beneficiul „Rassvet” SRL a dobânzii de întârziere pentru perioada de examinare de la prima instanță până la instanța de apel, 28 octombrie 2010-02 iunie 2020, a sumei de 3 244 525,87 de lei, precum și încasarea cheltuielilor de judecată. (f.d. 81, vol.I)

La 3 decembrie 2021, SRL „Ilvicons” a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel din 7 iulie 2021, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel în partea pretențiilor înaintate împotriva SRL „Ilvicons” cu privire la încasarea de la Roman Găină în beneficiul SRL „Ilvicons” a datoriei în sumă de 1 340 344 de lei, dobânzii de întârziere pentru perioada de examinare din 05 septembrie 2006 până la 27 octombrie 2010 în sumă de 947 586,47 de lei, precum și cheltuielile de judecată în sumă de 79 622,52 de lei. (f.d. 81, vol.I)

La 17 ianuarie 2022, Găină Roman, reprezentat de avocatul Petru Bălănel, a declarat recurs împotriva deciziei suplimentare a instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei suplimentare cu emiterea unei noi hotărâri, de respingere integrală a acțiunii reclamanților. (f.d. 81, vol.I)

Prin încheierea Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție din 23 februarie 2022, recursurile au fost declarate inadmisibile. (f.d. 29-35, vol.I)

Așa fiind, în speță, Colegiul judiciar constată că, **termenul de examinare a cauzei principale a durat începând cu 5 septembrie 2006 până la 23 februarie 2022**.

La 13 mai 2022, Găină Roman, reprezentat de avocatul Bălănel Petru s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, cu privire la constatarea faptului încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei civile, constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei, încasarea de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Găină Roman a prejudiciului material în sumă de 2 261 326,47 de lei și a prejudiciului moral în sumă de 400 000 de lei cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei, precum și compensarea cheltuielilor de judecată.

Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 23 octombrie 2023, a fost admisă parțial cererea de chemare în judecată depusă de Găină Roman, reprezentat de avocatul Bălănel Petru. S-a constatat faptul încălcării dreptului reclamantului Găină Roman la judecarea în termen rezonabil a cauzei civile la

cererea de chemare în judecată a SRL „Ilvicons” și SRL „Rassvet” împotriva lui Găină Roman privind încasarea datoriilor rezultate din contractele de antrepriză și a dobânzilor de întârziere. S-a încasat de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Găină Roman suma de 100 000 de lei, cu titlu de prejudiciu moral. În rest, cererea de chemare în judecată s-a respins ca neîntemeiată. (f.d. 152-161, vol.I)

Invocând dezacordul cu soluția primei instanțe, la 25 octombrie 2025, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat apel nemotivat împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 23 octombrie 2025, solicitând casarea acesteia în partea admiterii pretențiilor, cu emiterea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii. (f.d. 163-164, vol.I)

Raportând dispozițiile normelor suscitate la circumstanțele cauzei, evaluând soluția primei instanțe prin prisma raționalismului pretențiilor înaintate în raport cu circumstanțele de fapt și de drept invocate, Colegiul consideră că concluzia instanței de fond este una parțial neîntemeiată.

Conform dispoziției art. 373 alin.(1), (2), (5) Cod de procedură civilă, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță, **astfel încât instanța de apel urmează să se pronunțe doar asupra pretenției de constatare a încălcării dreptului reclamantului** Găină Roman la judecarea în termen rezonabil a cauzei civile **și asupra pretenției de reparare a prejudiciului moral.**

În sprijinul poziției exprimate Colegiul judiciar învederează prevederile art.192 alin.(l), (2)-(3) Cod de procedură civilă, conform cărora cauzele civile se judecă în primă instanță în termen rezonabil. Criteriile de determinare a termenului rezonabil sânt: complexitatea cauzei, comportamentul participanților la proces, conduita instanței judecătorești și a autorităților relevante, importanța procesului pentru cel interesat. Respectarea termenului rezonabil de judecare a cauzei se asigură de către instanță. Cauzele privind încasarea pensiei de întreținere, apărarea drepturilor și intereselor minorului, repararea prejudiciului cauzat prin vătămare a integrității corporale sau prin altă vătămare a sănătății ori prin deces, litigiile de muncă, contestarea actelor normative, a hotărârilor, acțiunilor sau inacțiunilor autorităților publice, ale altor organe și organizații, ale persoanelor oficiale și funcționarilor publici se judecă de urgență și în mod prioritar. Pot fi stabilite prin lege unor categorii de cauze civile termene de judecare mai reduse

Conform art. 6 alin.(1) CEDO**, orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale** în mod echitabil, în mod public și **în termen rezonabil**, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărârea trebuie să fie

pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia, în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță când, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției.

În acord cu art. 1 alin. (1), (2) ale Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, care stabilesc că, scopul legii este crearea în Republica Moldova a unui **remediu intern eficient de apărare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei** și a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești. Aplicarea și interpretarea termenilor din prezenta lege se fac prin prisma legislației naționale, a prevederilor Convenției Europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului.

Norma cuprinsă la art. 2 alin. (1) al Legii privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești enunță că, orice persoană fizică sau juridică ce consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești poate adresa în instanță de judecată o cerere de chemare în judecată privind constatarea unei astfel de încălcări și repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare, în condițiile stabilite de prezenta lege și de legislația procesuală civilă.

Iar, în sensul art. 2 alin. (2), (3), (6) din aceiași lege, repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului.

Prejudiciul cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești **se repară indiferent de vinovăția instanței de judecată**, a organului de urmărire penală, a organului responsabil de executarea hotărârilor judecătorești sau a instituției de stat debitoare. Mărimea reparației prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se stabilește de instanța de judecată în fiecare caz în parte, în funcție de circumstanțele cauzei în cadrul căreia a fost comisă încălcarea, precum și de pretențiile invocate de reclamant, de

complexitatea cauzei, de comportamentul reclamantului, de conduita organului de urmărire penală, a instanței de judecată și a autorităților relevante, de durata încălcării și de importanța procesului pentru reclamant.

Norma consacrată la art. 4 alin.(1) al Legii privind **repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei** sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești nr.87 din 21 aprilie 2011, prevede că sarcina probațiunii lipsei de încălcare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine Ministerului Justiției, iar sarcina de a dovedi suportarea prejudiciului material cauzat prin această încălcare și suportarea costurilor și cheltuielilor de judecată îi revine reclamantului.

Articolul art. 4 alin. (4)-(5) din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011, prevede că, cererea de chemare în judecată se examinează de instanța de judecată sesizată în cel mult 3 luni de la depunerea sa. Categoriile de litigii menționate se examinează în instanța de judecată în conformitate cu normele legislației procesuale civile, ținându-se cont de particularitățile prevăzute de prezenta lege.

Principiul examinării cauzelor judiciare în termen rezonabil se regăsește și în prevederile art. 14.3 al Pactului Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice adoptat la 16 decembrie 1966 la New York.

Totodată, art. 4 din Constituție, prevede primatul Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale în raport cu sistemul național legislativ.

În acest sens, Colegiul reține *ab initio* că, garantarea libertății și a securității juridice a persoanei ar fi lipsită de sens dacă aceasta nu ar fi încredințată unei justiții independente și imparțiale, garanție a unui proces echitabil. Sistemul european de protecție a drepturilor omului garantează principiul supremației legii ca principiu fundamental al oricărei democrații și principiu de baza al ordinii publice europene.

Astfel, calitatea esențială a unei proceduri judiciare o formează accelerarea judecății fiecărei cauze, accelerare care nu trebuie să afecteze libertatea individuală a părților implicate în proces, drepturile altor persoane și nici interesele societății, deci o accelerare compatibilă cu nevoile justiției.

În sensul prevederilor legale sus citate, se constată că instanța de judecată este investită cu sarcina verificării circumstanțelor și motivelor unei eventuale încălcări a termenului de examinare în termen rezonabil a cauzei.

Așadar, la nivel național, prin adoptarea Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011, a fost instituit un mecanism clar prin care se asigură persoanei interesate posibilitatea de a solicita atât urgentarea procedurilor în cursul procedurii judiciare, cât și de a încasa compensația pentru prejudiciului cauzat prin încălcarea **termenului**

rezonabil în procesul de examinare a cauzelor sau de executare a hotărârilor instanțelor judecătorești, astfel că examinarea într-un termen rezonabil a cauzei reprezintă o garanție procesuală, scopul căreia este de a proteja toți justițiabilii împotriva duratei excesive a examinării cauzei.

Or, scopul prezentei Legi este crearea în Republica Moldova a unui remediu intern eficient de apărare a dreptului la examinarea în termen rezonabil a cauzei, în situația în care acest drept se constată ca fiind încălcat.

În același timp, Colegiul reține că aplicarea art. 6.1 CEDO în materie civilă este determinată de parvenirea unei acțiuni în procedura judecătorului. Conform jurisprudenței CEDO „timpul rezonabil" începe să curgă după parvenirea cauzei în fața instanței de judecată .

Aderent, ține a se nota că respectarea termenului rezonabil la judecarea cauzei se asigură de către judecător, iar, criteriile de determinare a termenului rezonabil sânt: complexitatea cauzei, comportamentul participanților la proces, conduita instanței judecătorești și a autorităților relevante, importanța procesului pentru cel interesat, iar respectarea termenului rezonabil de judecare a cauzei se asigură de către instanță.

Noțiunea de „*termen rezonabil*" este un corolar al principiului celerității procedurilor judiciare pe care Statele Contractante se obligă să îl respecte și să îl asigure în temeiul art. 6 al Convenției. Deși noțiunea de „termen rezonabil" nu este definită expres, însă anumite criterii de apreciere au fost determinate de către CtEDO, în acest sens a se vedea (*Josan, § 18, Mazepa, § 42, Holomiov, § 137*). Noțiunea de „rezonabil" este definit ca ceva obișnuit, care se menține în limitele normale, nu are nimic ieșit din comun, fără exagerări, potrivit, accesibil, acceptabil, cumpătat.

În toate situațiile, atunci când se exercită controlul asupra duratei procedurii, se procedează mai întâi la determinarea punctului de plecare (*dies a quo*) și a punctului final (*dies ad quem*) al termenului luat în calcul. Astfel, perioada care trebuie luată în considerare începe cu ziua în care cauza este repartizată în mod aleatoriu judecătorului raportor și se încheie cu perioada în care s-a tranșat cu titlu irevocabil litigiul dintre părți, deși uneori cauza poate fi și pendinte.

La caz, Colegiul civil atestă că **perioada de referință pentru aprecierea termenului rezonabil** de judecare a cauzei este **intervalul de timp**: **5 septembrie 2006** (data depunerii cererii) **și până la 23 februarie 2022** (tranșarea irevocabilă a litigiului).

În același timp, Colegiul judiciar ține să remarce că durata rezonabilă a unei proceduri trebuie evaluat în lumina circumstanțelor particulare ale cazului, având în vedere criteriile stabilite în jurisprudența Curții, în mod special: complexitatea cauzei, comportamentul reclamantului și al autorităților competente, precum și miza litigiului pentru cei interesați, iar, în cazul în care, cauza implică o

complexitate considerabilă, justul echilibru trebuie menținut între exigențele celerității procedurilor judecătorești și principiul general al bunei administrări a justiției, consacrat în egală măsură de art.6 al Convenției (*Boddaert v. Belgia, 12.10.1992 nr. 12919/87*).

Din acest punct de vedere ține de menționat că amânarea ședințelor de judecată în cazul din speță nu poate fi privită doar ca o încălcare a dreptului la examinarea în termen rezonabil a cauzei civile, or ședințele de judecată au fost amânate și datorită comportamentului părților în proces din motive întemeiate, fiind impuse și de normele de drept procedural ce reglementează dreptul la apărare.

În cele din urmă, perioada de examinare nu poate fi pusă exclusiv în sarcina instanțelor judecătorești, or instanța de judecată va dispune amânarea cauzei în cazul imposibilității părții de a se prezenta în ședință de judecată la data fixată din motive ce nu depind de voința sa (art. 191 Cod de procedură civilă sau necesității de a prezenta sau reclama probe (amânarea ședințelor de judecată din motivul neprezentării părților/participanților la proces etc.).

Totodată, dreptul la judecare în termen rezonabil a cauzei, în mod obligatoriu urmează a fi coroborat cu alte garanții ale procesului echitabil prevăzute de legislație, precum legalitatea, disponibilitatea și egalitatea în drepturi a participanților, contradictorialitatea procesului, principii care în ansamblul lor materializează dreptul părții la un proces echitabil, iar examinarea cauzei este doar una din componentele dreptului la un proces echitabil.

La caz, Colegiul judiciar reține faptul că deși participanții la proces și-au valorificat drepturile procedurale prevăzute de legislația în vigoare, prin înaintarea diferitor cereri, prin neprezentarea la ședințele de judecată, efectuarea celor două expertize judiciare, dar și perioada pandemică, etc. a se vedea raportul motivat sus enunțat, **totuși termenul de 15 ani pentru examinarea unui litigiu este unul mult prea mare pentru a fi considerat rezonabil.**

Astfel, Colegiul civil atestă că, în speță termenul de examinare a cauzei depășește limita rezonabilității pentru astfel de cauze, iar, în condițiile în care o tergiversare a avut loc contrar aserțiunilor apelantului se constată dreptul încălcat al reclamantului Găină Roman, ceea ce condiționează aplicabilitatea Legii nr.87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, caz în care sunt justificate parțial solicitările acesteia formulate în acțiune.

În acest context, Colegiul civil respinge argumentul apelantului precum că la caz lipsește dreptul încălcat or, conform art.2 alin. (2) al Legii 87/2011, **dreptul la repararea prejudiciului**, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege**, apare în cazul în care a avut loc o încălcare** a dreptului la judecarea în termen rezonabil a

cauzei și se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului.

Mai mult, aliniatul (3) al aceluiași articol statuează că **prejudiciul cauzat** prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești **se repară indiferent de vinovăția instanței de judecată**, a organului de urmărire penală, a organului responsabil de executarea hotărârilor judecătorești sau a instituției de stat debitoare.

Prin prisma normelor de drept citate supra și a situației de fapt constatată în speța dedusă judecății, contrar aserțiunilor Ministerului Justiției al Republicii Moldova, Colegiul judiciar consideră că Roman Găină **este subiect al Legii nr.87 din 21 aprilie 2011** și că aceasta este îndreptățit să pretindă constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și să solicite repararea prejudiciului cauzat prin neexaminarea în termen rezonabil a cauzei.

Cu referire la pretenția subsecventă de reparare a prejudiciului moral în sumă de 100 000 de lei, Colegiul civil reține că, instanța de fond corect a reținut că acesta este reparabil în temeiul Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011, dar incorect a determinat cuantumul acestuia.

În constelația art. 5 alin. (1) din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executare în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, în urma constatării faptului că a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, **instanța de judecată decide asupra acordării unei satisfacții echitabile de la bugetul de stat în contul reparării prejudiciului moral**, material, precum și a costurilor și a cheltuielilor de judecată.

Aderent, în corespundere cu art. 2036 alin. (1) Cod civil, în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de lege, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin plata de despăgubiri.

Norma cuprinsă la art. 2037 alin.(1)-(3) Cod civil enunță că, mărimea despăgubirii pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea prejudiciului moral cauzat persoanei vătămate, de gradul de vinovăție a autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii și de măsura în care această despăgubire poate aduce satisfacție echitabilă persoanei vătămate. Caracterul și gravitatea prejudiciului moral le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, restrângerea posibilităților de viață familială și socială, precum și statutul social al persoanei vătămate. La determinarea despăgubirii, instanța de

judecată va tinde să acorde o despăgubire care, pe de o parte, are o mărime comparabilă cu cea acordată în mod obișnuit în împrejurări similare și, pe de altă parte, ia în cont particularitățile cazului.

În temeiul Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă că îndemnizația trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire și se traduce prin necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit. Cuantumul despăgubirilor trebuie astfel stabilit, încât acestea să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificative pentru victimele daunelor. Aprecierea prejudiciului moral se face în raport cu criteriile reiterate supra miza pentru reclamant, comportamentul părților, bună/reaua credință; durata neexecutării, etc. Sarcina probării prejudiciului moral nu poate fi pusă pe seama reclamantului și se apreciază individual pentru fiecare caz, luându-se în considerare argumentele ambelor părți în proces și excluzându-se pretenții excesive și vădit exagerate.

Pe cale de consecință, apreciind în ansamblu circumstanțele speței și având în vedere principiile compensării echitabile și rezonabile a prejudiciului moral, natura dreptului lezat, caracterul și gravitatea suferințelor suportate, instanța de apel consideră exagerată și neechitabilă suma de 100 000 de lei acordată de prima instanță cu titlu de prejudiciu moral în raport cu suferințele suportate de reclamant.

Or, deși suferința morală este intrinsecă unei proceduri ce se întinde pe parcursul a 15 ani, cuantumul despăgubirii trebuie să fie direct proporțional cu starea de incertitudine și tensiunea psihică generată de durata examinării cauzei.

În context, Colegiul reține că litigiul de bază a avut un caracter pur patrimonial (încasarea unei datorii), fapt care, conform jurisprudenței CEDO, implică un impact emoțional mai redus față de cauzele care afectează drepturi nepatrimoniale esențiale.

Totodată, instanța de apel subliniază că suma de 70 000 de lei reprezintă o satisfacție echitabilă suficientă pentru a compensa disconfortul cauzat de deficiențele sistemice ale instanțelor, reflectând în același timp și perioadele de stagnare imputabile conduitei reclamantului. La acest capitol, instanța de apel reține că, deși statul poartă răspunderea pentru durata excesivă de examinare a unei cauze, reclamantul nu poate fi exonerat de responsabilitatea propriei conduite procesuale, materializată prin numeroase cereri de amânare și solicitări de expertize judiciare care au suspendat cursul examinării cauzei pentru perioade îndelungate.

În acest sens, Colegiul reține că suma acordată trebuie să reprezinte o satisfacție echitabilă, iar nu o sursă de profit, fiind necesară raportarea acesteia la importanța mizei litigiului și la diligența demonstrată de părți.

Astfel, instanța de apel consideră că suma de 70 000 de lei constituie o reparație justă, aptă să compenseze disconfortul psihic și incertitudinea generate de prelungirea procedurilor, restabilind echilibrul necesar între încălcarea constatată și circumstanțele specifice ale conduitei participanților, fapt ce impune modificarea hotărârii instanței de fond sub acest aspect, de la 100 000 de lei la 70 000 de lei.

Prin prisma art. 96 alin. (1) și (1^1) ale Codului de procedură civilă, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părții care a avut câștig de cauză cheltuielile ei de asistență juridică, **în măsura în care acestea au fost reale, necesare și rezonabile.** Având în vedere probele prezentate de avocatul apelantului Găină Roman, Colegiul consideră justificată și admite parțial cererea de încasare a cheltuielilor de asistență juridică doar în sumă de 5 000 de lei, evaluându-le drept necesare, reale și rezonabile ca mărime.

Din cele ce preced, dat fiind că hotărârea contestată este una parțial neîntemeiată în privința sumei adjudecate cu titlu de prejudiciu moral de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, Colegiul civil ajunge la concluzia de a admite apelul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova cu modificarea hotărârii instanței de fond.

În conformitate cu art. 385 lit. b), 389 și 390 ale Codului de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Centru

D E C I D E:

Se admite cererea de apel declarată de Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Se modifică hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 23 octombrie 2023, în partea reparării prejudiciului moral, după cum urmează:

Se micșorează mărimea cuantumului prejudiciului moral încasat din contul Statului, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Găină Roman de la 100 000 (una sută mii) de lei până la 70 000 (șaptezeci mii) de lei.

În rest, hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 23 octombrie 2023, se menține.

Se încasează de la Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Găină Roman suma de 5 000 (cinci mii) de lei, cu titlu de asistență juridică, în rest solicitările ce excedă suma cheltuielilor de asistență juridică, se resping.

Decizia este definitivă și executorie din momentul emiterii, însă poate fi atacată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție în termen de 2 luni de la comunicarea deciziei integrale, prin intermediul Curții Supreme de Justiție.

Președintele ședinței, judecătorul Valeriu Arhip

Judecătorii Nicolae Ghedrovici

Diana Corlăteanu